अभीवृत् Tatpur. m. f. n. (-त्-त्-त्) (ved.) Going or being, everywhere; e. g. *Ṛigv.*: अभीवृतं कृशनैर्विश्वरूपं हिरण्यशम्यं यजतो बृहन्तम्। आस्थाद्रथं सविता..... (*Sáyaṇa*: = अभितो वर्तमानम्). E. वृत् with अभि, kṛit aff. क्विप्, with the second syllable protracted; comp. the preceding.

अभीवृत Tatpur. m. f. n. (-तः-ता-तम्) (ved.) [1] Surrounded, accompanied. [2] Covered, obscured. — In the *Ṛigv.*-verse I. 164. 29.: अयं स शिङ्क्ते येन गौरभीवृता मिमाति मायुं ध्वसनावधि श्रिता, *Sáyaṇa* who supplies to अयं the word वत्सः and takes the latter as a metaphorical expression for the world desiring rain, and '*the cow*' as the cloud, renders the beginning words: येन वत्सेन गौर्माताभीवृता। आगत्याभितो वेष्टिता भवति; *Durga* on *Yáska* 2. 9. supplies to अयं the word मेघ and renders गौः 'voice, speech': अयं स मेघः शब्दायते शब्दमिव करोति। न च तावदसौ शब्दं करोति। अथ च तावन्माध्यमिकायां वाचि तत्स्थायां शब्दं कुर्वत्यां तत्साहचर्याद्विज्ञायते स एव शब्दं करोतीति। येन मेघेन किं कृतमिति। येन गौरभीवृता। येन माध्यमिका वागभिप्रच्छादिता सती मिमाति मायुं निर्मिमीते निर्वर्तयति मायुं शब्दं करोतीत्यर्थः; in *Roth*'s ed. of the *Nirukta* (2. 9.) अभिप्रवृत्ता must therefore be corrected to अभिप्रवृता, the former being contrary to the sense and unsupported by the gloss of *Durga*. E. वृ with अभि, kṛit aff. क्त, with the second syllable protracted (as noticed by the *Ṛigv. Prátiś.*).

अभीशाप Tatpur. m. (-पः) The same as अभिशाप; e. g. *Yájnav.*: चायस्वास्माद्भीशापात्सत्येन भव मे ऽमृतम्. E. see अभिशाप, with the vowel of the second syllable protracted.

अभीशु Tatpur. m. (-शुः) [1] (ved.) Finger (*Nighantu*: = अङ्गुलि); e. g. *Ṛigv.*: स्थिरा वः सन्तु नेमयो रथा अश्वास एषाम्। सुसंस्कृता अभीशवः (*Sáy.*: = अङ्गुलयः); or दशाभीशुभ्यो अर्चतजरेभ्यो दश धुरो दश युक्ता वहन्त्यः (*Durga* to *Yáska*: 'अभ्यश्नुवते कर्माणि', अभीशवो ऽप्यङ्गुलय एव ता अभ्यश्नुवते कर्माणि व्याप्नुवन्तीत्यर्थः। अनेकैर्नामभिरङ्गुलय एवोक्ताः). [2] (ved.) Arm (*Nigh.*: = बाहु). [3] (ved.) A ray of light (*Nigh.*: = रश्मि); see *Durga* at the end. [4] A rein (*Nigh.*: = रश्मि); e. g. *Ṛigv.*, *Vájas.*: रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरो यत्रयत्र कामयते सुषारथिः। अभीशूनां महिमानं पनायत मनः पश्चादनु यच्छन्ति रश्मयः (*Sáy.*, *Mahidh.*: = रश्मीनाम्); or *Vájas.*: सुषारथिरश्वानिव यन्मनुष्यान्नेनीयते ऽभीशुभिर्वाजिन इव (*Mahidh.*: = प्रग्रहैः); or *Ṛigv.*: अनश्वो जातो अनभीशुरर्वा (*Sáy.*: = आलम्बनाधारप्रग्रहस्थानीयरश्मिरहितः). Comp. अभीषु. E. (*Yáska*, *Sáyaṇa*, &c.) अश्प् with अभि, uṇ. aff. उण्, with an irregular contraction in the second syllable (compare e. g. अभीक्ष्ण); 'finger' and 'arm' because they perform work; or perhaps because they move quickly, 'finger' being derived in several synonymes from radicals implying motion, comp. अङ्गुलि, अयू, अथरि &c.; 'rays of light' metaph. as fingers of the sun; or perhaps because they 'pervade; 'rein' esp. of the horses of the sun, metaph. as the rays; but acc. to *Durga* the two latter meanings would seem to refer to another E., viz. a rad. implying checking, restraining, 'for the rays check the water and the reins horses'; perhaps ईश् with अभि, kṛit aff. उ; *Durga* to *Yáska* on *Nigh.* 1. 5. (रश्मिर्यमनात्तेषामादितः साधारणानि पञ्चाश्वरश्मिभिः): आदित्यसंबन्धेनैव रश्मिनामान्युत्तराणि पञ्चदश। रश्मिर्यमनादुद्कस्य। अश्वानां वा.

अभीषङ्ग Tatpur. m. (-ङ्गः) Curse, imprecation; see अभिषङ्ग. E. see अभिषङ्ग, with the vowel of the second syllable protracted.

अभीषाह् Tatpur. m. f. n. (-ट्-ट्-ट्) (ved.) Overpowering, vanquishing; e. g. *Ṛigv.*: अधा चिदोकः पुनरित्स एत्वा नो वाज्यभीषाळेतु नव्यः (*Yáska*: = अभिषहमाणः सपत्नान्; *Sáy.*: = शत्रूणामभिभविता); or *Atharv.*: अभीषाड्भिश्चाषाडभिः सपत्नान्हन्तु ये मम. (Comp. *Páṇ.* VIII. 3. 56.) E. सह् with अभि, kṛit aff. क्विन्, with the vowel of the second syllable lengthened.

अभीषु Tatpur. m. (-षुः) [1] A ray of light. [2] A rein. [3] Desire. [4] Attachment, love. (The two first meanings in *Amarak.*, *Hem.*, *Viśwapr.*, &c. for the two latter comp. *Śabdaratnáv.*: अभीषु प्रग्रहे रश्मौ पुंसि कामानुरागयोः. *Bharata* and *Mathureśa* on the *Amarak.* admit the form अभीशु only for the meaning 'ray' (in the classical dialect); *Mallin.* on the *Śiśupálab.* 16. 51. however observes that all the words which are given by the Koshas as ending in ष्, occur in the vaidic and in the classical language with a final श्: विश्वप्रकाशादयः सर्वे ऽप्यभिधानिका मूर्धन्यान्तेषु ये लोकवेदयोस्तालव्यान्ता दृश्यन्ते. Comp. अभीशु.) E. see अभीशु, with ष् for श्; but the comm. on the *Amarak.* derive the word from इष् with अभि, kṛit aff. उ; or अभि (= अभिगत) and इषु; this E. is without any probability.

अभीषुमत् m. f. n. (-मान्-मती-मत्) [1] Splendid, brilliant; e. g. *Śiśupálab.*: तव सर्वगतस्य संप्रति क्षितिपः क्षिप्तुरभीषुमानिव (*Mall.*: = अंशुमान्). [2] Enamoured, amourous (*Wilson*). E. अभीषु, taddh. aff. मतुप्.

अभीष्ट Tatpur. 1. m. f. n. (-ष्टः-ष्टा-ष्टम्) [1] Longed for, dear, beloved; (*Ráyam.* on the *Amarak.*: अभि पुनः। पुनरिष्टमभीष्टम्); e. g. *Hitop.*: प्राणा यथात्मनो ऽभीष्टा भूतानामपि ते तथा। आत्मौपम्येन भूतेषु दयां कुर्वन्ति साधवः; or *Panchatantra*: आह च। भो मित्र त्वं वधाय मया समानीतो भार्यावाक्येन विश्वास्य। तत्स्मर्यतामभीष्टदेवता. [2] Wished, desired (in general); e. g. *Bhaṭṭik.*: समारन्त ममाभीष्टाः संकल्पास्त्वय्युपागते; or उत्कारेषु च धान्यानामनभीष्टपरिग्रहाः (scil. यूयं यात). [3] Optional, arbitrary, any one or any one thing of several; e. g. *Lilávatí*: [द्विधा भवेद्रूपविभाग एवं] स्थानैः पृथग्वा गुणितः समेतः। इष्टोनयुक्तेन गुणेन निघ्नो ऽभीष्टघ्नगुण्यान्वितवर्जितो वा (*Colebrooke*: [These (the preceding) are two methods of subdivision by form.] Or multiply separately by the places of figures and add the products together. Or multiply by the multiplicator diminished or increased by a quantity *arbitrarily* assumed; adding or subtracting the product of the multiplicand taken into the assumed quantity); or *Vijagaṇita*: ऋणात्मिका चेत्करणी कृतौ स्याद्धनात्मिकां तां परिकल्प्य साध्ये। मूले करण्यावनयोरभीष्टा चयात्मिकैका सुधियावगम्या (*Colebrooke*: if there be a negative surd-root in the square, treating that irrational quantity as an affirmative one, let the two surds in the root be found, and one of them, as selected by the intelligent calculator, must be deemed negative).

2. m. (-ष्टः) A beloved person, a sweatheart; said esp. of a man; e. g. *Śiśupálab.*: अभीष्टमासाद्य चिराय काले